

ناگهان شعر

شاطر عباس صبووحی

شعر اول:

ایا صیّادر حمی کن، مرنجان نیم‌جانم‌را
بکن بال و پریم، اّما مسوزان استخوانم‌را
اگر قصد شکارم داشتی اینک اسیرم من
دگر از باغ بیرون شو، مسوزان آشیانم‌را

به گردن بسته‌ای چون رشته‌ی پری‌ای زنجیرم
مروّت کن اّچارت‌ده که بگشایم زانم‌را
به پیرامون گل‌از بس خلیده خار در پایم
شده خونین به هر جای چمن بینی نشانم‌را

در این کُنْج قفس دور از گلستان، سوختم، مُردم
خبر کن ای صبا از حال زارم، باغبانم‌را
ز تنهایی دلم خون شد، خدارا محرم‌رازی
که بنویسم به‌سوی دوستانم، داستانم‌را

من بیچاره‌آن روزی به قتل خودیقین کردم
که دیدم تاز به اگر گ اَلْفَتی باشد، شبانم‌را
اسیرم ساخت در دست قضا و پنْجهٔ دشمن
دچار خواب غفلت کرد از اوّل پاسبانم‌را

شعر دوم:

خوش می‌کشد به‌سوی تو این عشق سر کشم
گر از جفا رقیب نسازد مشوْشُم
گه خال دانه می‌کشدم گه کمند زلف
چون سید ناتوان ز جفا در کشا کشم

از آب چشم و آتش دل بی‌تو هر زمان
گاهی در آب غوطه‌ور و گه در آتشم
از سیل اشک و نالهٔ غم‌آه در دناک
سوز درون و چهرهٔ از خون منقشم

نبود متاع دیگرم اندر دیار عشق
ای‌وای اگر مدد نکند بخت سر کشم
جانا به‌روی و موی عزیزت که در جهان
یک‌دم خیال روی‌تو نبود فرامشم

گفتم که ناخوشم ز غم هجر و انتظار
گفتا خموش باش صبووحی که من خوشم

خبر

افتتاح بخش «حافظ»

در آثار خانه ملی تاجیکستان

هم‌زمان با روز ملی زبان فارسی –تاجیکی، بخش «حافظ»، در آثار خانه (موزه) ملی تاجیکستان افتتاح شد.

به گزارش روابط عمومی خانه کتاب و ادبیات ایران، روز ملی زبان فارسی –تاجیکی هم‌زمان با سومین روز برگزاری یادهمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب تاجیکستان با حضور مصطفی محدثی خراسانی شاعر، محمدعلی رکنی و مجید قاضی از نویسندگان ایرانی بر گزار شد. هم‌زمان با این روز، بخش «حافظ» در آثار خانه (موزه) ملی تاجیکستان با حضور هیئت ایرانی حاضر در این نمایشگاه افتتاح شد. بخش «حافظ» در آثار خانه ملی تاجیکستان شامل نسخه‌های خطی مرتبط با حافظ و نسخه‌هایی از دیوان حافظ است.

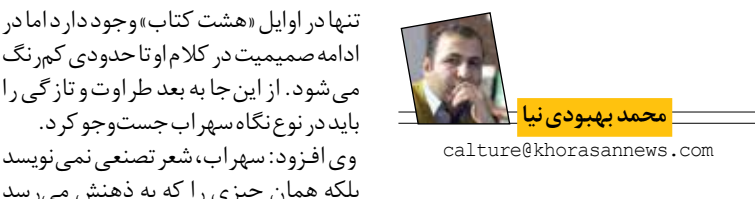
برای نخستین بار است که در موزه‌های کشور های فارسی‌زبان بخش مستقلی برای حافظ در نظر گرفته‌شده است.

زالال‌وبی‌هیاهو مثل شعر سهراب

در زادروز سهراب سپهری، با د کتر بهرام پروین کتابادی

استاد زبان و ادبیات فارسی درباره ویژگی های کمتر شنیده‌شده

از اشعار این شاعر جریان ساز گفت‌وگو کرده‌ایم

محمد بهبودی نیا

calture@khorasannews.com

برخی کارشناسان ادبی، سهراب سپهری را «مولوی شعرنیمایی» می‌نامندوبرخی اوراتقاضیچیره‌دست‌دنیای کلمات‌معرفی می‌کنند. این شاعر نیمایی‌سرای اهل کاشان از سرتواضع، همواره خودش را دارای سرسوزن ذوقی در شعر و هنر معرفی می‌کرد. شاعری که از کودکی شعرو ادبیات‌مانند‌عضوی از خانواده‌او بودند. مادرش «ماه‌جبین» و پدرش «میرزا نصرا... خان سپهری» به شعر و شاعری شناخته می‌شدند. سهراب که ۱۵ مهر ۱۳۰۷ چشم به جهان گشود و اول اردیبهشت ۱۳۵۹ بدرود حیات گفت، همواره در شعر و زندگی، فارغ از دنیا و هر آنچه در آن است راه‌خود را در پیش گرفت. او بسیار سفر کرد تا به پختگی برسد. بی‌تردید همین سفرها روح او را مانند رودی همیشه در جریان، صیقل داد و لطافت طبعش را صدچندان کرد. دکتر بهرام پروین گنابادی، استاد زبان و ادبیات فارسی، پژوهشگر و منتقد ادبی از جمله پژوهشگرانی است که تا امروز در زمینه‌های مختلفی در دنیای ادبیات به تحقیق و پژوهش پرداخته و شعر و اندیشه سهراب نیز یکی از این موارد به شمار می‌آید. با این استاد برجسته ادبیات درباره دلایل ماندگاری و محبوبیت شعر سهراب سپهری گفت‌وگو کرده‌ایم.

تفاوت دیدگاه ما و سهراب

دکتر پروین گنابادی در تشریح دلایل تازگی و طراوت شعر سهراب گفت: درباره طراوت در کلام و اندیشه سهراب باید به این واقعیت اشاره کنیم که طراوت و تازگی کلاسی در تمام اشعار سهراب وجود ندارد. این ویژگی سهراب سپهری گفت‌وگو کرده‌ایم.

تفاوت دیدگاه ما و سهراب

دکتر پروین گنابادی در تشریح دلایل تازگی و طراوت شعر سهراب گفت: درباره طراوت در کلام و اندیشه سهراب باید به این واقعیت اشاره کنیم که طراوت و تازگی کلاسی در تمام اشعار سهراب وجود ندارد. این ویژگی سهراب سپهری گفت‌وگو کرده‌ایم.

ادبیهای کوچک

داستان‌های مورا کامی مثل بیشتر ژاپنی‌ها که بیش از اندازه در گیر زندگی ماشینی شده‌اند، دارای یک نوع «نیپیلیسم» آمیخته با زندگی است. این ویژگی، مصداق همان شعر فروغ فرخ‌زاد است که می‌گوید: «آه ای زندگی منم که هنوز / با همه پوچی از تو لبریزم». داستان «فاجعه در نیویورک» این گونه شروع می‌شود: «چراغ‌هایشان را خاموش کردند تا در مصرف، صرفه جویی کنند و تاریکی، آن‌ها را در بر گرفت. هیچ کس حرفی نمی‌زد. همه آن‌چه در تاریکی به گوش می‌رسید، صدای قطره‌های آب بود که هر پنج ثانیه یک‌بار از سقف می‌چکید». نویسنده، تاریکی را که نماد نویمیدی است با قطره‌های آب که نماد زندگی است را هم می‌آمیزد و در عین ناامیدی کورسوی امید را

بیندازیم متوجه می‌شویم که منتقدان، آثار او را به‌عنوان شعر جدی تلقی نمی‌کردند.

شعری که به دنبال هیاهو نیست

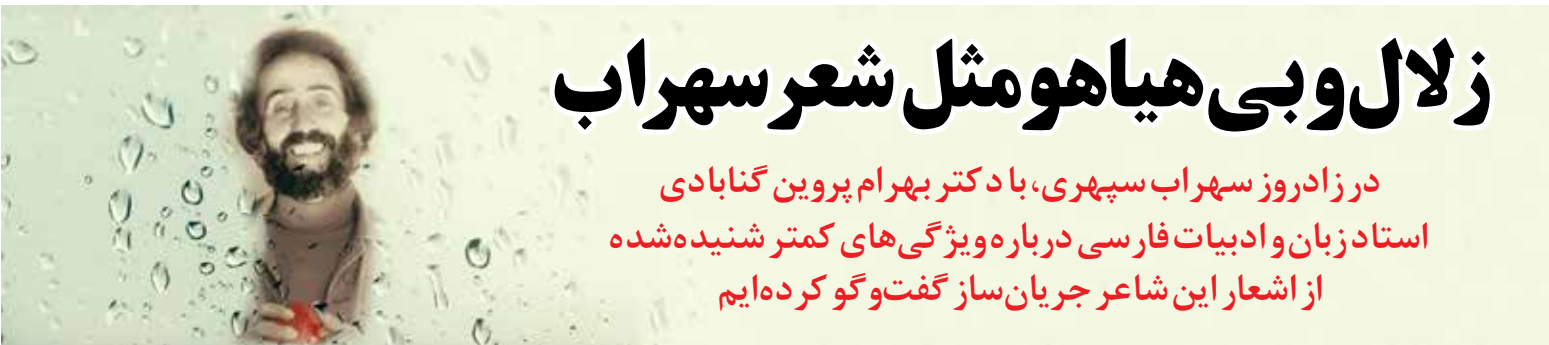
دکتر پروین گنابادی گفت: شعر سهراب، همانند شخصیت خود اوست. شعرهایی که سپهری سروده، هیچ‌گاه به دنبال هیاهو و ثابت کردن خودشان نیستند. به دلیل نگاه عرفانی خاص این شاعر، بسیاری از منتقدان، شعر او را با نگاه عرفان‌کهن این‌مرزوبوم تفسیر کرده‌اند. همین نگاه عرفانی سهراب، یکی از دلایل مهم تمایز او از شاعران هم‌نسلس‌به‌شمار می‌آید.

وی خاطر نشان کرد: رضا براهنی در کتاب «طلا و مس» به مخالفت با نوع نگاه سهراب می‌پردازد و او را «بچه‌بودای اشرافی» می‌نامد. براهنی معتقد بود شعر سهراب، مبتنی بر نوعی عرفان بودایی است و به همین دلیل به او «بچه‌بودا» می‌گفت. همچنین به دلیل این که براهنی و دیگر منتقدان شعر سپهری، نمی‌پسندیدند در آن‌زمانه، شعری به‌جز شعر مبارزه سروده‌شود در نتیجه به هر شاعری که وارد وادی سرودن شعری به‌جز اجتماعی و سیاسی می‌شد لقب اشرافی می‌دادند.

نقاشی با کلمات

این استاد دانشگاه بیان کرد: بی‌تردید نقاش بودن سهراب در شعر او نیز اثر گذار بوده است. سپهری نیز مانند منوچهری که در شعرش با کلمات نقاشی می‌کشید و با استفاده از چپش کلمات یک تصویر را روی باری ذهن مخاطب قرار می‌داد، شعر می‌گفت. سهراب تصاویری را در قالب کلمات ثبت می‌کند که این تصاویر برای ذهن مخاطب کاملاً ملموس و باورپذیر است.

وی افزود: این شاعر در زمانه خود در زمینه هنر

نقاشی نیز بسیار پیشتاز بود. در همان دهه ۴۰ در سبک نقاشی مدرن به درجه بالایی رسیده بوده‌طوری‌که بسیاری او را جزو اولین نقاشان سبک مدرن ایران معرفی می‌کنند.

عارف قرن بیست و یکم

دکتر پروین گنابادی در باره رمز و راز نگاه امیدوارانه در شعر سپهری گفت: شعر سهراب دارای رگه‌هایی از عرفان است، به همین دلیل در شعر او برخلاف بسیاری از عارف‌مسلك سهراب جست‌وجو کرد. اگر با هم‌عصرانش که از ناامیدی سخن می‌گفتند، شاهد امیدبخشی‌هایی هستیم. سرچشمه این امیدبخشی را نمی‌توان به‌جز در روح عارف‌مسلك سهراب جست‌وجو کرد. اگر با دقت به شعر شاعران عارف تاریخ ادبیات فارسی بنگریم به این واقعیت مهم دست می‌یابیم که شعر همه آن‌ها دارای ویژگی امیدبخشی است؛ زیرا این شاعران بر این باورند که همه انسان‌ها و کائنات راه خودشان را پیدا می‌کنند و همیشه از جایی که فکرش را نمی‌کنید مسیر عوض می‌شود و جامعه رو به کمال می‌رود.

وی افزود: این دسته از شاعران حتی بدترین حوادث را اقدام‌هایی به‌شمار می‌آورند که در راه کمال جامعه برداشته می‌شود، به همین دلیل شعر همه عارفان ما به‌دور از ناامیدی است. وی بیان کرد: سهراب دریکی از شعرهایش می‌گوید: «من به‌مهمانی دنیارفتم / من به‌دشت اندوه / من به باغ عرفان / من به ایوان چراغانی دانش رفتم. / رفتم از پله مذهب بالا / تاته کوچه شک / تا هوای خنک استغنا / تا شب خیس محبت رفتم».

سهراب در این شعر به ما می‌گوید اگر نگاهت، سهراب عرفانی باشد تو، هم امیدواری، هم مستغنی هستی و هم بی‌نیازولی اگر خواهی از راه عقل وارد شوی به بن‌بست می‌رسی. خلاصه این که نگاه سپهری نگاهی عارفانه در دنیای جدید و متناسب با دنیای جدید است.

ادبیات جهان

داستان‌های شاعرانه و هایکووار

همان‌قدر که آمریکایی‌ها با خانه‌های بزرگ، ایالت‌های وسیع، ماشین‌های غول‌پیکر و نویسندگان داستان‌های طولانی مثل «جان اشتاین‌بک» و «ویلیام فاکنر» معروف‌اند، ژاپنی‌ها هم به‌خانه‌های کوچک بیست‌و‌چند متری با دیوارهای چرخ‌دار متحرک، شهرهای مینیاتوری و شعرهای کوتاه هایکو شناخته می‌شوند. اگر «جان اشتاین‌بک» خوشه‌های خشم را در ۶۱۴ صفحه و ویلیام فاکنر خشم و هیاهو را در چند صد صفحه می‌نویسد، در نقطه مقابل آن‌ها، مورا کامی ایستاده است. او پنج داستان را در یک کتاب صد و شصت‌وشش صفحه‌ای می‌گنجاند. انگار زندگی چشم‌بادامی‌ها با هایکو، گره‌خورده است. ژاپنی‌ها آن‌قدر در همه‌چیز خلاصه‌اند که نمی‌خواهند جای کسی را تنگ کنند. داستان‌های کوتاه مورا کامی هم هر کدام مثل یک هایکوی بلند شاعرانه چنان تأثیر غریبی بر مخاطب می‌گذارند که دنبال نکردن این نویسنده و کتاب‌های جدیدش برای خواننده‌ها سخت است. او حتی در نوشتن چند داستان بلندش در به‌کارگیری کلمات نوعی خساست به خرج می‌دهد.

ادبی

«یون فوسه»؛

برنده نوبل ادبیات ۲۰۲۳

گروه ادب و هنر – شاید کمتر کسی فکرش را می‌کرد از میان نامزدهای بزرگی مانند «کان شونه»، نویسنده چینی و «هاروکی مورا کامی» نویسنده ژاپنی، صدشانزدهمین جایزه نوبل ادبیات (سال ۲۰۲۳) به یون فوسه نمایش‌نامه نویس و نویسنده ۶۴ ساله اهل نروژ برسد؛ اما آکادمی سوئد دوروز پیش این انتخاب را انجام‌داد تا مورا کامی و بسیاری از نویسندگانی که سال‌هاست به‌عنوان نامزد جایزه نوبل انتخاب می‌شوند باز هم در حد نامزد این جایزه باقی‌و در این رقابت ناکام بمانند. «یون فوسه» زاده ۲۹ سپتامبر ۱۹۵۹ نروژ است. او در آثارش همواره با لحنی سرده به موضوعاتی با محوریت درون انسان می‌پردازد. این نویسنده در سال‌های نویسنده‌گی اش از نظر ابداعات تکنیکی به آن‌چنان تسلطی رسیده که به او لقب «ایبسن جدید» را داده‌اند.

جان‌پناهی به نام نویسنده‌گی

آثار این نویسنده ۶۴ ساله نروژی تا امروز در بیش از ۴۰ کشور، ترجمه و چاپ‌شده است. او درباره نقطه آغازین نویسندگی اش می‌گوید: «نوشتن را از ۱۲ سالگی آغاز کردم. کودک شادی بودم اما در دوره نوجوانی همه چیز تغییر کرد و نوعی حس بیگانگی در وجودم پدیدار شد. فقط در زمان نوشتن، حس آزادی داشتم. همین حالا هم نوشتن به شکل کلی برای من نقش جان‌پناه دارد.» یون فوسه، نویسنده‌ای است که مانند روان‌پزشکی کاربلد به‌واکاوی درونیات بشر می‌پردازد. درونیاتی که بیشتر انسان‌ها از آن فراری هستند. در وجود هر یک از ما یک یا چند حس این چنینی وجود دارد. نگرانی‌هایی که ما را به شدت محافظه کار کرده است. این نویسنده با شناسایی دقیق این حالات، شروع به نوشتن می‌کند. در بیشتر آثارش یا از آدم‌های تنها حرف می‌زند یا از زوج‌هایی که زندگی‌شان دچار مشکل شده است. فوسه مهارت ویژه‌ای در به تصویر کشیدن زندگی این دسته از انسان‌ها دارد و معمولاً تمام داستان را در فضایی سرد و کم‌جان روایت می‌کند. این رمان نویس شناخته‌شده در نمایش‌نامه‌نویسی نیز موفق ظاهر شده است. «سرخ، سیاه»، «آشیانه قایق»، «هرگز جدا نمی‌شویم»، «سودا» و «بی‌خوابی» از جمله رمان‌های اوست و «کسی خواهد آمد، «مستمان» و «من یاد هستم» از نوشته‌های او برای تئاتر است. همچنین «آن آلیس است» و «خواب پاییزی» نیز یکی از جدیدترین آثار یون فوسه است.

فرم نوشتن مهم‌تر از موضوع!

این نویسنده سر شناس نروژی که با کسب نوبل ادبیات ۲۰۲۳ حالا شهرتش چندین برابر شده است در یکی از مصاحبه‌هایش درباره چگونگی انتخاب موضوع داستان‌ها نوا نمایش‌نامه‌هایش می‌گوید: «برای نوشتن، هرگز از موضوع شروع نمی‌کنم. آن چیزی که برای من بیشتر از همه جالب است، داشتن فرم است: «نوشتن» از همه چیز مهم‌تر است. بعد از آن هر کسی، می‌تواند هر چه دوست دارد، از نوشته‌هایم برداشت کند. به گمانم، دلیل اصلی این که چرا نوشته‌های من در همه جای دنیا کار شده‌اند، همین باشد: چون می‌شود از آن‌ها به راحتی استنباط‌های مختلفی کرد.»

موسیقی

«پاییزان» به روایت ارکستر ملی

نخستین کنسرت پاییزی ارکستر ملی ایران با نام «پاییزان» در تالار وحدت برگزار می‌شود. به ایران به رهبری همایون رحیمیان ۲۰ مهر ماه با اجرای قطعاتی از جواد معروفی، حسین دهلوی و روح... ا خالق میزبان مخاطبانش می‌شود. در این اجرا علی عابدین به‌عنوان سولیست سنتور ارکستر ملی ایران را همراهی می‌کند. این کنسرت شامگاه پنج‌شنبه ۲۰ مهر ساعت ۲۱:۳۰ برگزار می‌شود و علاقه‌مندان می‌توانند برای تهیه بلیت به سایت ایران کنسرت مراجعه کنند.